

Received / Makale Geliş Tarihi 11.01.2024
Published / Yayınlanma Tarihi 29.02.2024
Volume / Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 11(104), 545-555

Review Article / Derleme Makale
10.5281/zenodo.10738106

Aslı Bağcı

<https://orcid.org/0009-0007-7977-1578>
MEB, İzmir/ TÜRKİYE

Pervin Azimli

<https://orcid.org/0009-0002-4105-5414>
MEB, İzmir/ TÜRKİYE

Hacer Uluçay

<https://orcid.org/0009-0007-5057-7579>
MEB, İzmir/ TÜRKİYE

Adil Keskin

<https://orcid.org/0000-0003-2895-4001>
MEB, İzmir/ TÜRKİYE

Eğitim Öğretim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Bilincinin İncelenmesi

Examining Occupational Health and Safety Awareness in Educational Institutions

ÖZET

Bu çalışma, okullarda iş sağlığı ve güvenliği bilinci konusunu ele almaktadır. Literatür taraması yöntemi kullanılarak hazırlanan bu araştırma, okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusundaki mevcut bilgileri, yayınları ve araştırmaları sistematik bir şekilde inceleyerek derleme ve analiz etme sürecini kapsamaktadır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) veri tabanında erişime açık tezler ve Google Akademik makalede kullanıma açılan makaleler aracılığıyla elde edilen kaynaklar, literatür taraması yaparken kullanılan temel araçlardır. Çalışmanın ana odak noktası, okullarda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin nasıl oluştuğu, mevcut durumun değerlendirilmesi ve bu alanda gerçekleştirilen araştırmalardan çıkan bulguları içermektedir. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği, öğrenciler, öğretmenler, idari personel ve diğer çalışanların güvenliğini ve sağlığını korumayı amaçlayan bir dizi önlem ve politikayı içeren bir konudur. Bu bağlamda, iş sağlığı ve güvenliği, okullarda fiziksel, psikososyal ve çevresel risklere karşı koruma sağlamak amacıyla uygulanan önlemleri içerir. İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, iş kazalarını önlemeye, meslek hastalıklarını azaltmaya ve genel olarak öğrenme ve çalışma ortamlarını güvenli hale getirmeye odaklanır. Çalışmanın temel bulguları, okullarda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin önemine vurgu yapmakta ve bu konuda daha etkili politikaların geliştirilmesi için önerilerde bulunmaktadır. Literatür taraması sonuçları, okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusundaki mevcut durumu anlamamıza, olası sorunları tanınamıza ve bu alandaki bilincin artırılmasına için potansiyel stratejilere ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilinç, Eğitim, Öğretim, Okul, İş Güvenliği, İş Sağlığı.

ABSTRACT

This study addresses the issue of occupational health and safety awareness in schools. This research, prepared using the literature review method, covers the process of compiling and analyzing the existing information, publications and research on occupational health and safety in schools by systematically examining them. Sources obtained through theses accessible in the Council of Higher Education (YÖK) database and articles made available in Google Scholar articles are the basic tools used when searching for literature. The main focus of the study includes how occupational health and safety awareness is formed in schools, the evaluation of the current situation and the findings of research conducted in this field. Occupational health and safety in schools is an issue that includes a set of measures and policies aimed at protecting the safety and health of students, teachers, administrative staff and other employees. In this context, occupational health and safety include measures implemented in schools to protect against physical, psychosocial and environmental risks. Occupational health and safety measures focus on preventing occupational accidents, reducing occupational diseases, and generally making learning and working environments safe. The main findings of the study emphasize the importance of occupational health and safety awareness in schools and make suggestions for the development of more effective policies on this issue. The results of the literature review help us understand the current situation regarding occupational health and safety in schools, recognize possible problems, and shed light on potential strategies to increase awareness in this field.

Keywords: Awareness, Education, Training, School, Occupational Safety, Occupational Health.

1. GİRİŞ

Eğitim sektörü, okul öncesi eğitimden lisansüstü seviyeye kadar geniş bir yaş grubunu kapsayan büyük bir alandır. Geleceğimizin iş gücünü oluşturan çocuklar ve gençler, büyük bir kısmını eğitim hayatlarını sürdürdükleri okullarda geçirmektedir. Ancak, ülkemizde öğrenciler, farklı okullarda çeşitli tehlikeli durumlarla karşılaşabilmekte ve bu durumlar, öğrencilerin ve okul çalışanlarının sağlığı için potansiyel riskler oluşturabilmektedir. Bir milyondan fazla kişinin çalıştığı bu okullarda, sağlıksız ve güvensiz koşullardan kaynaklı kazalar, hastalıklar ve hatta kayıplar yaşanabilmektedir (Tıdjanı, 2022). Bu bağlamda, öncelikle okullarda öğrenci ve personelin güvenliğini sağlamak için önleyici tedbirlerin alınması büyük bir önem taşımaktadır. Okullarda, yangın güvenliği, altyapı düzenlemeleri, temizlik standartları, güvenli oyun

alanları gibi konularda düzenli denetim ve iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir. Ayrıca, öğrenci sağlığını destekleyen hijyen standartlarına uymak, acil durum planlarını belirlemek ve eğitim personeline güvenlik konularında düzenli eğitimler vermek de bu süreçte hayati önem taşır. Okullarda alınacak koruyucu önlemler, sadece kazaları önlemekle kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin ve çalışanların genel sağlığını ve refahını artırarak eğitim kalitesini iyileştirebilir. Bu nedenle, eğitim sektöründe güvenli ve sağlıklı bir öğrenme ortamının oluşturulması, ülkemizin geleceğini şekillendiren gençlerin güvenli bir şekilde yetişmelerine katkıda bulunabilir (Uçan vd., 2023).

Eğitim, toplumların gelişme ve uygarlaşması konusunda hayati bir rol oynayan temel unsurlardan biridir. Bu nedenle, dünya genelinde hemen hemen her yerde eğitime önemli bütçeler ayrılmaktadır. Okullar, toplumun temel yapı taşlarından birini oluşturur ve bu kurumlar, genç nesillerin yetişmesi, bilgi edinmesi ve kişisel gelişimlerini sağlaması açısından kritik bir rol üstlenir (Kuru ve Kazancı, 2023). Ancak, okullarda meydana gelen kaza ve hastalıklar, yöneticileri, öğretmenleri, öğrencileri ve velileri olumsuz şekilde etkileyebilir. Okullarda alınmayan önlemler, öğrenciler ve çalışanlar için potansiyel tehlikeler oluşturabilir. Bu durumlar, maddi kayıpların yanı sıra bazen uzuv kaybı, ölüm gibi daha ciddi ve kalıcı sonuçlara yol açabilir. Okullarda güvenlik önlemlerinin eksikliği, sadece bireysel acıları değil, aynı zamanda okul topluluğunun genel güven ve motivasyonunu da olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, okullarda güvenlik standartlarına uygun bir ortamın sağlanması, yangın güvenliği, hijyen standartları, acil durum planları gibi konuların düzenli olarak gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi büyük bir önem taşır. Ayrıca, öğretmenlere ve diğer okul personeline düzenli eğitimler verilerek, acil durumlarla baş etme becerileri güçlendirilmelidir. Bu sayede, okullar daha güvenli ve sağlıklı bir öğrenme ortamı sunabilir, toplumun geleceğini şekillendiren gençlerin emniyetle yetişmelerine katkıda bulunabilir (Emerce vd., 2022).

Okullarda meydana gelen kazaların çeşitliliği, öğrenci ve personelin güvenliği açısından ciddi bir endişe kaynağıdır. Pencereden düşme, okul servisi kazaları, yemek zehirlenmeleri, dumandan etkilenme, cıva zehirlenmesi, tavandan parça düşmesi, elektrik panosundan yangın çıkması, kapı kolu saplanmaları, kale direği devrilmesi, çatıdan düşme gibi olaylar, okul ortamında potansiyel tehlikeleri ortaya koymaktadır (Turhan, 2023). Bu durumlar, öğrenci, öğretmen ve diğer personelin fiziksel sağlığını ve güvenliğini tehdit edebilir. Önlem alınmayan her durum, gelecekte yaşanacak potansiyel kazaların habercisi olabilir. İSG çalışmaları, okullarda bu tür tehlikelerin önlenmesi ve güvenli bir eğitim ortamının oluşturulması adına önemli bir rol oynar. İSG çerçevesinde alınacak birtakım önlemler, kazaların şiddetini azaltabilir ve sayısını ciddi şekilde düşürebilir. Bu önlemler arasında yangın güvenliği tedbirleri, tehlikeli maddelerin düzenli kontrolü, tesis bakımının yapılması, eğitim personeline ve öğrencilere güvenlik bilinci aşılması gibi unsurlar bulunmaktadır. Özellikle Öğrenci İş Sağlığı ve Güvenliği konusundaki çalışmalar, öğrencilerin yaş gruplarına uygun olarak alınacak önlemleri içerir ve kazaların önlenmesine yönelik bir çerçeve oluşturur. Bu sayede, okullar daha güvenli bir hale getirilebilir ve eğitim ortamları, öğrencilerin sağlığına ve güvenliğine daha fazla odaklanarak daha etkili bir şekilde işlev görebilir (Tıdjanı, 2022).

Bu çalışma, okullarda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin önemini vurgulayarak, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer okul personelinin güvenliğini artırmayı amaçlamaktadır. Okullarda meydana gelen kazaların çeşitliliği ve potansiyel tehlikeler, eğitim ortamlarının güvenliği konusunda ciddi bir endişe kaynağı oluşturmaktadır. Bu nedenle, İSG bilinciyle yapılan bu çalışma, öğrenci ve personelin sağlığını ve güvenliğini maksimum düzeyde korumayı hedefler. Çalışmanın temel amacı, okullarda karşılaşılan potansiyel riskleri belirleyerek bu risklere karşı etkili önlemler almak ve bu sayede meydana gelebilecek kaza ve hastalıkları minimize etmektir. İSG bilinciyle gerçekleştirilen bu çalışma, yangın güvenliği, tesis bakımı, tehlikeli maddelerin kontrolü, acil durum planları gibi konularda alınacak önlemleri içermekte ve böylece okul ortamlarını daha güvenli hale getirmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda, öğrencilere ve personeline İSG konusunda eğitim verilmesini, güvenlik bilinci oluşturulmasını ve bu konuda sürekli bir farkındalık yaratılmasını da içerir. Bu bilincin oluşturulmasıyla birlikte, okulların genel güvenliği artar, yaşanan kazaların sayısı ve şiddeti azalır ve okul topluluğu daha sağlıklı ve güvenli bir öğrenme ortamında bulunabilir. Bu çalışma, eğitim sektöründeki iş sağlığı ve güvenliği standartlarını yükselterek toplumun geleceğini şekillendiren gençlerin güvenli bir şekilde yetişmelerine katkıda bulunma amacını taşır.

2. İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ VE EĞİTİM KURUMLARI

İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG), işyerinde iş hayatının akışı sırasında, çeşitli nedenlerden ötürü sağlık üzerinde oluşabilecek olumsuzlukları önleme ve mevcut sağlık ve güvenlik koşullarını geliştirmeye yönelik, sistematik ve bilimsel bir disiplindir (Erdoğan ve Genç, 2023). Başka bir deyişle, iş ortamındaki kaza ve sağlık sorunlarını önceden engellemeyi amaçlayan bir sistemdir. Bu kapsamda, iş, işçi ve işverenin

haklarının korunması temel bir hedeftir. İş yerlerinde çalışanlara sağlıklı ve güvenli bir ortam sağlamak, çalışma koşullarını iyileştirmek için görev, sorumluluk, hak ve yükümlülükleri düzenleyen bir sistem bulunmaktadır (Ulu ve Arısoy, 2024). Bu sistem, potansiyel tehlikelerin belirlenmesi ve bu tehlikelerle mücadele için alınacak önlemlerin belirlenmesini içerir. Kazaların ve meslek hastalıklarının önlenmesi, çalışanların güvenliğini ve sağlığını korumak adına bu önlemlerin hayata geçirilmesini gerektirir. İş sağlığı ve güvenliği kuralları, işverenin, işçinin ve diğer ilgili tarafların bu konuda sahip olduğu hak ve sorumlulukları düzenleyerek adil bir denge sağlar. Bu çerçevede, iş yerlerinde sağlıklı ve güvenli bir ortamın sürdürülebilirliği için sürekli iyileştirme ve eğitim süreçleri de önemlidir (Şener vd., 2023). Çalışanların bilinçlendirilmesi ve bu konuda eğitilmesi, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşturulmasına katkı sağlar. Sonuç olarak, iş sağlığı ve güvenliği önlemleri, iş yerlerindeki insanların sağlığını korumak, kaza ve yaralanmaları en aza indirmek ve iş sürekliliğini sağlamak amacıyla hayati bir öneme sahiptir (Canoğlu vd., 2023).

İş sağlığı ve güvenliği kavramı, sosyal devletlerde hayat ve sağlık hakkının temel unsurlarından biri olarak kabul edilir (Türüdü, 2023). Çalışanlar için bu kavram, bir hak olarak değerlendirilmekte ve iş yerlerinde sağlık ve güvenliklerini koruma talebinde bulunmaktadır. İşçiler, bu hakları kapsamında işyerlerinde alınması gereken tedbirleri talep etme hakkına sahiptirler. Bu hak, çalışanların yaşam haklarını ve sağlıklarını koruma adına güvenli çalışma koşullarının oluşturulmasını içerir. İş sağlığı ve güvenliği hakkı, sosyal devlet anlayışının bir yansıması olarak, devletin işçilerin temel haklarını koruma ve geliştirme sorumluluğunu vurgular. Bu bağlamda, iş yerlerindeki sağlık ve güvenlik standartlarının belirlenmesi, denetlenmesi ve iyileştirilmesi, çalışanların bu haklarından tam anlamıyla yararlanmalarını sağlamak adına önemli bir adımdır (Çiçek ve Öçal, 2017). İş sağlığı ve güvenliği hakkı, çalışanların insan onuruna yakışır bir çalışma ortamında bulunma hakkını güvence altına alır ve bu şekilde hayat ve sağlık haklarının etkin bir biçimde hayata geçirilmesine katkıda bulunur. Sosyal devletlerde, iş sağlığı ve güvenliği kavramı, sadece yasal bir zorunluluk olmanın ötesinde, işçilere sağlıklı bir çalışma ortamı sağlama amacını taşır. Bu hak, iş dünyasında adil, güvenli ve insan odaklı bir anlayışın temel taşlarından biridir (Kalkış ve Demir, 2012).

2.1. İş Sağlığı ve Güvenliğin Önemi

İnsanlık tarihindeki süreç içinde, ülkelerin ekonomik anlamda büyüme ve güçlenme arzusu, sanayileşme ve teknolojik ilerlemeyle birlikte işçi istihdamının artmasına sebep olmuştur. Bu durum, çalışanların refah seviyeleri ile sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarına daha fazla önem verilmesini gerekli kılmıştır (Gökçe, 2020). Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, iş yerlerinde meydana gelen tehlikelerin ve risklerin önlenmesi amacıyla İSG faaliyetlerinin büyük bir önem arz ettiğini fark etmişlerdir. İSG faaliyetleri, iş kazaları ve meslek hastalıklarına neden olabilecek potansiyel tehlikelerin ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi amacıyla yürütülen çalışmaları içerir. Bu çabalar, ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli kuruluşlar, hükümetler ve işverenler tarafından koordineli bir şekilde gerçekleştirilir (Çimen ve Çimen, 2020). Çalışma ortamlarındaki güvenlik standartlarının belirlenmesi, işçilere eğitim ve bilgilendirme sağlanması, koruyucu ekipmanların kullanımının teşvik edilmesi gibi önlemler, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşturulmasına katkıda bulunur. Bu çerçevede, İSG faaliyetleri sadece mevcut çalışanların korunması değil, aynı zamanda gelecek nesillerin sağlıklı çalışma ortamlarına erişimini temin etmek amacını taşır. İSG, sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda ekonomik büyüme ile çalışanların sağlık ve güvenliğini dengeleyerek daha sağlıklı ve güvenli bir iş dünyasına katkı sağlamaktadır (Tekin vd., 2021).

İSG önemi, ulusal ve uluslararası düzeyde yayımlanan direktifler ve sözleşmelerin takip edilmesiyle açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu belgeler, iş yerlerinde çalışanların sağlığı ve güvenliği ile ilgili standartları belirleyerek uygun önlemlerin alınmasını sağlamaktadır. İSG standartları, işçilerin korunması, sağlıklı çalışma koşullarının oluşturulması ve potansiyel tehlikelerin en aza indirilmesi amacıyla belirlenir (Karabal, 2021). Bu direktifler ve sözleşmeler, iş yerlerindeki mevcut tehlikeleri belirleyerek bu tehlikelerin önlenmesi veya en aza indirilmesi için alınması gereken spesifik önlemleri içerir. İSG faaliyetleri, bu standartlara uygun olarak uygulandığında, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının azaltılmasına, çalışanların sağlığının ve refahının korunmasına, aynı zamanda iş verimliliğinin artırılmasına önemli ölçüde katkı sağlar. İSG uygulamalarının etkin bir şekilde hayata geçirilmesi, iş dünyasında güvenlik kültürünün oluşturulması ve sürdürülmesine yardımcı olur. Bu da çalışanların motivasyonunu artırır, işyerlerinde moral ve verimliliği yükseltir. Sonuç olarak, İSG faaliyetleri, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde belirlenen standartlara uygun olarak uygulandığında, iş ortamlarının daha güvenli, sağlıklı ve sürdürülebilir olmasına katkıda bulunur (Tıdjanı, 2022).

2.2. Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği ve Bilinci

Türkiye'de okullar, kurslar ve yurt kurumlarının büyük çoğunluğu Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı olarak faaliyet göstermektedir. MEB, eğitim ve öğretim yılı düzenlemeleri, öğretmen istihdamı gibi konularda meclise gerekli genelgeleri sunarak sektörde düzenlemeleri yönlendirmektedir. Bu genelgelerle birlikte, okullarda sağlıklı ve güvenli bir çevre oluşturulması için gerekli olan düzenlemeler ve standartlar da belirlenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu yönde aldığı tedbirler, çalışanlar ve öğrencilerin güvenliği ile ilgili önemli bir rol oynamaktadır. Sağlıklı ve güvenli bir öğrenim ortamı sağlanması, öğrencilerin ve çalışanların iyi bir eğitim ve çalışma deneyimi yaşamasını desteklemektedir. Bu kapsamda, Bakanlık tarafından hazırlanan yönergeler, okulların fiziksel şartlarını, güvenlik önlemlerini ve diğer ilgili konuları düzenleyerek standartları belirlemektedir. Bu düzenlemeler, eğitim kurumlarının etkin bir şekilde iş sağlığı ve güvenliği standartlarına uymalarını sağlamak amacı taşımaktadır (Alpagut, 2013).

Türkiye'de MEB tarafından yürütülen İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) çalışmaları, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (İSGK) ile ilgili yönetmeliklere dayanmaktadır. Bu kanun ve yönetmelikler, özel sektörde olduğu gibi devlet kamu kurumları, okullar dahil olmak üzere, genel olarak tüm iş yerlerinde İSG faaliyetlerinin uygulanmasını, denetimini ve kontrolünü zorunlu kılmaktadır. 6331 Sayılı İSGK çerçevesinde, özel sektörde işveren ya da işveren vekili tarafından yürütülen İSG faaliyetleri, devlet kamu kurumlarında ise idari birim tarafından uygulanmaktadır. Okullarda ise bu sorumluluk, idari birimin en üst düzeydeki yetkilisi olan okul müdürlerine aittir. Okul müdürleri, İSG çalışmalarını yürütmek, denetlemek ve kontrol etmekle sorumludur. Bu kapsamda, okul müdürleri, öğrencilerin ve çalışanların sağlığını ve güvenliğini sağlamak amacıyla İSG standartlarına uygun tedbirleri almak ve bu konuda gerekli denetimleri gerçekleştirmekle görevlidirler. Bu sayede, okullarda sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının sürdürülebilmesi hedeflenmektedir (Canoğlu vd., 2023).

6331 Sayılı İSGK, sektörlerde işverenin, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir dizi sorumluluğu üstlenmesini öngörmektedir. İşverenin bu sorumlulukları arasında, risk analizi ve acil durum eylem planı hazırlama, çalışanlara İSG eğitimlerini asgari sürede verme, işe giriş ve sonrasında sağlık gözetimlerini yapma gibi önemli faaliyetler bulunmaktadır. Devlet kamu kurumlarında ise bu görevleri yerine getirmek üzere idari birimin en üst amiri görevlendirilir. İlkokullarda, İSG hizmetleri kapsamında okul müdürü, kendi İSG birimini kurar ve bu birim aracılığıyla risk analizi, acil durum eylem planı hazırlar. Ayrıca, çalışanlara ve öğrencilere İSG eğitimleri düzenler ve iş sağlığı, güvenliği ile ilgili faaliyetleri takip eder. İlk ve ortaöğretim kurumlarında, diğer mesleki kademelere göre daha az tehlikeli sınıflarda bulunmalarına rağmen, okul müdürleri ve İSG ekipleri, mevcut tehlikeleri belirleyerek kontrol formları ve ön analizlerle risk değerlendirmesi yaparlar. Bu şekilde, can güvenliği ve sağlıklı çalışma koşullarını sağlamak adına önemli adımlar atarlar (Baybora, 2012).

Eğitim sektörü, genellikle sınıflar, laboratuvarlar ve atölyelerin oluşturduğu ana yapıya sahiptir. Bu temel eğitim alanları, öğrencilerin derslerini ve pratik uygulamalarını gerçekleştirdikleri yerleri içerir. Ancak, eğitim kurumları sadece sınıflardan ibaret değildir; aynı zamanda bir dizi destekleyici alanı da içerir. Kütüphane, öğrencilerin bilgiye erişimini ve araştırma yapmalarını sağlayan önemli bir bileşeni temsil eder. Konferans salonları, toplu etkinlikler, seminerler ve konferanslar için kullanılırken, tiyatro salonları kültürel etkinliklere ev sahipliği yapar (Ateş vd., 2022). Oyun alanları ve spor etkinlik alanları, öğrencilerin fiziksel aktivitelerde bulunmalarını teşvik eder. Bunun yanı sıra, okulların işleyişini sürdürebilmek için teknik alt yapıya da ihtiyaç vardır. Isıtma genellikle merkezi ısıtma sistemleri aracılığıyla sağlanır ve bu sistemlerin işleyişini sağlayan bir kazan dairesi bulunur. Ana pano odası, elektrik ve enerji dağıtımını kontrol ederken, jeneratör odası enerji kesintilerine karşı yedek güç sağlar. Bu farklı alanlar, öğrencilerin ve personelin ihtiyaçlarına uygun bir eğitim ortamı oluşturmak için bir araya getirilir. Bu çeşitlilik, eğitim kurumlarının öğrencilere geniş bir öğrenme deneyimi sunmasına ve farklı öğrenme stillerini desteklemesine olanak tanır (Şener vd., 2023).

Eğitim sektöründeki bulunan insanların yoğunluğu, öğrencilerin oluşturduğu büyük bir kitle ile başlar. Bu öğrenci kitlesi, ilköğretim ve ortaöğretimde öğretmenlerin ve yükseköğretimde öğretim elemanlarının hemen ardından gelir (Keskin ve Çavuş, 2020). Eğitim sürecini destekleyen birçok kişisel ve profesyonel hizmet, öğrenci ve öğretmenlerin dışında çeşitli destek birimlerinde çalışan personel tarafından sağlanır. Yöneticiler, idari personel ve temizlik, park, bahçe, ısıtma, güvenlik gibi işlerle ilgilenen destek ve hizmet personelleri, eğitim kurumlarının günlük işleyişini sürdürmelerinde kritik bir rol oynarlar. Bu çeşitli personel grupları, eğitim kurumlarının etkin ve sağlıklı bir öğrenme ortamı sunmalarına katkıda bulunur. Yükseköğretim kurumları, özellikle üniversiteler, genellikle millî eğitim okullarından daha büyük ve karmaşıktır. Üniversitelerde, akademik birimler arasında fakülteler, enstitüler ve yüksekokullar

bulunurken, idari birimler arasında daire başkanlıkları, müdürlükler, koordinatörlükler gibi çeşitli birimler yer alır. Bu birimler, öğrenci işleri, döner sermaye işletmeleri, kurumsal iletişim, hukuk müşavirliği gibi farklı alanlarda görev yaparak üniversitenin genel yönetimini desteklerler. Bu karmaşık yapı, eğitim kurumlarının geniş bir yelpazede hizmet sunmalarına ve farklı ihtiyaçları karşılamalarına olanak tanır (Taşdemir ve Gür, 2021).

İSG bilinci, İş Sağlığı ve Güvenliği kavramlarına dair farkındalık, anlayış ve sorumluluk içeren bir zihinsel durumu ifade eder. İSG, çalışma ortamlarında çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumayı amaçlayan bir disiplindir. İSG bilinci, bireylerin işyerlerindeki potansiyel riskleri tanıma, bu risklere karşı önlemler alma ve güvenli çalışma alışkanlıkları geliştirme konusundaki farkındalıklarını içerir (Güneş ve Akbaş, 2023). Topgül ve Alan'ın (2017) belirttiği gibi, İSG bilincini oluşturmak ve bu bilinci bir kurum kültürü haline getirmek, düzenlenen eğitimlerle başarılabilir. İSG eğitimleri, çalışanlara iş yerlerindeki potansiyel riskleri anlama, bu risklere karşı korunma yöntemlerini öğrenme ve güvenli çalışma alışkanlıklarını benimseme fırsatı sunar. Bu tür eğitimlerin başarısı, öncelikle iş sağlığı ve güvenliği konularında farkındalığı arttırmada yatar. Çalışanlar, iş yerlerindeki potansiyel tehlikeleri tanımak ve bu tehlikelerle baş etmek için gerekli bilgiye sahip olmalıdır. İSG eğitimleri, bu bilgi eksikliklerini giderebilir, çalışanların riskleri daha iyi değerlendirmelerini sağlayabilir ve bu sayede iş kazalarını önleme konusunda etkili bir araç olabilir (Tekin vd., 2021).

Okullarda İSG bilinci, okul personeli, öğrenciler ve diğer ilgili taraflar arasında iş sağlığı ve güvenliği konularında farkındalık, anlayış ve sorumluluk içeren bir yaklaşımı ifade eder. Bu bilinç düzeyi, okulun çalışma ortamlarında potansiyel tehlikeleri tanıma, bu tehlikelere karşı önleyici tedbirler alma ve acil durumlarla başa çıkma konularında hassasiyeti içerir. İSG bilinci aynı zamanda, iş sağlığı ve güvenliği standartlarına uymayı, güvenli çalışma alışkanlıklarını benimsemeyi ve bu konuda eğitim almayı içerir (Kol ve Özbek, 2021). İSG Bilinci, okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve diğer personel arasında ortak bir değer ve anlayış oluşturmayı hedefler. Bu bilinç düzeyi, okulda olası riskleri önceden belirleyerek önleyici önlemleri almayı, güvenli bir öğrenme ve çalışma ortamı sağlamayı ve acil durum planlarına uyumu içerir. Öğrencilere İSG bilinci kazandırmak, onları gelecekteki iş yaşamlarında sağlıklı ve güvenli bir şekilde çalışmaya hazırlamak açısından da önemlidir. Okullarda İSG bilinci, sadece mevcut çalışanların değil, aynı zamanda geleceğin iş gücünün de sağlıklı ve güvenli çalışma alışkanlıkları geliştirmelerini destekler. Okullarda İSG bilinci, sürdürülebilir bir güvenlik kültürünün oluşturulmasına katkıda bulunarak, herkesin sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmasını sağlamayı amaçlar. Eğitim kurumları, bu konuda düzenli eğitimler, bilgilendirme kampanyaları ve uygulamalarla bu bilinci pekiştirebilir ve güvenli bir öğrenme ortamı sağlayabilirler (Canoğlu vd., 2023).

3. YÖNTEM

Bu çalışma literatür taraması yöntemi ile hazırlanmıştır. Literatür taraması, bir konu veya sorun hakkında mevcut bilgileri, yayınları ve araştırmaları sistematik bir şekilde inceleyerek derleme ve analiz etme sürecidir. Bu süreç, genellikle bir araştırma projesi, tez, makale veya rapor hazırlığı sırasında gerçekleştirilir (Uğuz ve Tekinal, 2021). Çalışmanın temel kaynakları, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) veri tabanında erişime açık olan tezler ve Google Akademik makalede kullanıma açılan bilimsel makalelerdir. YÖK veri tabanı ve Google Akademik gibi platformlar, literatür taraması sırasında oldukça değerli araçlar olarak kabul edilir. Bu platformlar, araştırmacılara, akademik makalelere, tezlere, dergi makalelerine ve bilimsel yayınlara kolay erişim sağlayarak kapsamlı bir literatür taraması yapma imkanı sunarlar.

Bu çalışmanın odak noktası "Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Bilinci" olup, literatür taraması, bu konuda daha önce yapılmış olan araştırmalara, tezlere ve akademik yayınlara dayanmaktadır. Bu kaynaklardan elde edilen veriler, okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilincin nasıl oluştuğu, mevcut durumun değerlendirilmesi ve iyileştirmeye yönelik öneriler gibi konuları içermektedir. Bu bilgiler, okullarda iş sağlığı ve güvenliği alanında daha etkili politikaların geliştirilmesine ve uygulanmasına katkıda bulunmak amacıyla derlenmiştir.

4. BULGULAR

Çalışmada 2016-2022 yılları arasında konuyla ilgili yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, araştırmanın temelini oluşturmakta ve mevcut bilgi boşluklarını belirlemeye yardımcı olacaktır.

Deliönü ve Utlu'nun (2016) araştırması, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusundaki bilgi eksikliğinin, öğretmenlerden öğrencilere ve diğer çalışanlara kadar tüm okul topluluğunu etkilediğini vurgulamaktadır. Araştırma, bu eksikliğin giderilmesi amacıyla her seviyedeki çalışanın İSG eğitimi almasının gerekliliğine

dikkat çekmektedir. İSG eğitimleri, çalışanlara iş yerlerinde karşılaşılabilecekleri potansiyel risklere karşı bilgi kazandırmak, güvenlik protokollerini anlatmak ve acil durumlarla baş etme becerilerini geliştirmek amacıyla düzenlenir. Bu eğitimler sadece öğretmenlere değil, aynı zamanda idari personel, temizlik görevlileri, öğrenciler ve diğer destek birimlerinde çalışan herkesi kapsmalıdır. İSG eğitimleri, çalışanların iş yerinde güvenli davranışları benimsemelerini sağlamak ve iş sağlığı ile ilgili temel prensipleri anlamalarını desteklemek açısından kritiktir. Bu eğitimler, özellikle acil durumlarla başa çıkma, kişisel koruyucu ekipman kullanma ve iş ekipmanlarını doğru bir şekilde kullanma gibi konularda pratik beceriler kazanmalarına yardımcı olabilir. Eğitimlerin tüm okul personeline yönelik olması, İSG kültürünün daha etkin bir şekilde benimsenmesini ve uygulanmasını sağlar. Bu, iş yerindeki güvenliği ve sağlığı artırarak, kazaların ve sorunların önlenmesine katkıda bulunabilir. Ayrıca, tüm çalışanların İSG konusundaki bilinç düzeyinin yükselmesi, iş yerinde daha sağlıklı bir iletişim ve işbirliği ortamının oluşmasına da olanak tanır.

Yivli (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırma, anaokulu öğretmenlerinin İSG konusundaki farkındalıklarını ve uygulamalarını değerlendirmek amacıyla yapılan bir anket çalışmasını içermektedir. İstanbul'un Fatih ve Zeytinburnu ilçelerinde bulunan 26 farklı anaokulundan 120 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilen araştırma, ilginç bulgulara işaret etmektedir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu risk değerlendirmesi kavramını bilmemekte ve devlet okullarında bu değerlendirmelerin yapılmadığı belirtilmektedir. Özel okullarda ise risk değerlendirmelerinin gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır. Araştırma, genel bir risk değerlendirmesi yapılmasının ve alınması gereken düzeltici ve önleyici tedbirlerin belirlenmesinin önemini vurgulamıştır. Bu sonuçlar, anaokulu öğretmenlerinin İSG konusundaki farkındalıklarını artırmak ve güvenli çalışma ortamları oluşturmak adına eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının önemine işaret etmektedir.

Birken'in (2018) araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin en fazla yaşadığı sağlık sorunlarının baş ve bel ağrısı, gerginlik ile ses kısıklığı olduğu rapor edilmiştir. Bu sağlık sorunları ile öğretmenlik mesleği arasında bir ilişki olduğu belirtilmiş, öğretmenlerin meslekleri nedeniyle bu sorunları daha sık yaşadığı vurgulanmıştır. Ayrıca, tespit edilen sağlık sorunlarının meslek hastalığı kapsamında değerlendirilerek gerekli önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Araştırma, anaokulu öğretmenlerinin karşılaştıkları riskleri ve bu risklerin sağlık üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu tür çalışmalar, öğretmenlerin çalışma ortamlarında daha sağlıklı ve güvenli koşullarda görev yapmalarını desteklemek, potansiyel riskleri belirleyerek önleyici tedbirler alınmasına katkı sağlamak adına önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Kilitçi (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre, İSG eğitimlerinin "kısmen" yeterli olduğu belirtilmiş ve okullarda oluşturulan İSG kurullarının fonksiyonel olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesindeki İSG uzmanlarının yeterli seviyede olmadığı rapor edilmiştir. Bu sonuçlar, MTL'lerinde İSG uygulamalarının geliştirilmesi ve güçlendirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. İSG eğitimlerinin daha etkili hale getirilmesi, kurulların daha işlevsel olması için gerekli düzenlemelerin yapılması ve MEB bünyesindeki İSG uzmanlarının sayısının ve yetkinliklerinin artırılması, okullardaki iş sağlığı ve güvenliği konularında daha güçlü bir altyapının oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

Cerici ve Çetin'in (2019) araştırmasına göre, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) uygulamalarındaki sorumlulukların okul müdürlerine ek görevler yüklediği belirtilmiş, ancak bu görevlerin aslında okulların daha sağlıklı ve etkili bir hale gelmesine avantaj sağlayabileceği vurgulanmıştır. Bu noktada, İSG uygulamalarının okul müdürleri açısından bir dizi avantaj içermesi önemlidir. İlk olarak, okul müdürlerinin İSG sorumluluklarını yerine getirmesi, çalışanların ve öğrencilerin sağlığına odaklanarak güvenli bir öğrenme ve çalışma ortamı sağlamalarını içerir. Bu, okulun genel performansını artırabilir, çünkü sağlıklı bir çevrede çalışan ve öğrenen bireyler, daha motive olabilir, verimliliklerini artırabilir ve daha başarılı olabilirler. İSG uygulamalarının sürdürülebilir bir kültür oluşturması, okul müdürlerine kurumlarına öncülük etme ve liderlik yapma fırsatı tanır. İSG konusunda etkin bir liderlik, okul personeli arasında farkındalığı artırabilir ve güvenlik standartlarının sıkı bir şekilde uygulanmasını teşvik edebilir. Bu da iş sağlığı ve güvenliği konularında daha etkili bir koruma sağlayabilir. Ayrıca, İSG uygulamalarının okul müdürleri tarafından etkili bir şekilde yönetilmesi, okulun itibarını artırabilir. Veliler, öğrencilerin güvenliğine ve sağlığına verilen önemi değerlendirirler ve bu, okula olan güvenlerini artırabilir. Bu durum, okulun öğrenci kaydını artırabilir ve toplumda daha olumlu bir imaj oluşturabilir.

Uzun'un (2019) yaptığı çalışma, iş güvenliğinin mesleki ve teknik okullardaki öğrenciler, öğretmenler, okul idaresi ve işletmeler açısından önemini vurgulamaktadır. Çalışma, iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin bu gruplara verilmesinin kritik bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir. İSG bilincinin oluşturulmamasının, hem işçilere hem de işverenlere büyük zararlar verebileceği üzerinde durulmaktadır. Mesleki ve teknik okullarda, öğrencilerin genellikle pratik eğitim aldıkları, iş yerlerine daha fazla yaklaştıkları bir ortamda iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşturulması, gelecekteki meslek hayatları için kritik bir önem taşır. Öğrencilere, mesleklerini icra ederken karşılaşılabilecekleri potansiyel riskleri anlamaları ve bu risklere karşı nasıl korunacakları konusunda bilgi verilmesi, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesine yardımcı olabilir. Öte yandan, öğretmenlerin ve okul idaresinin de iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgili olmaları, öğrencilere örnek olmaları ve güvenli bir öğrenme ortamı oluşturabilmeleri açısından önemlidir. İSG bilincinin eksikliği, iş kazalarının ve sağlık sorunlarının artmasına neden olabilir, bu da hem öğrencilerin hem de çalışanların sağlığını olumsuz yönde etkileyebilir. Sonuç olarak, Uzun'un çalışması, iş sağlığı ve güvenliği bilincinin mesleki ve teknik okullardaki tüm paydaşlar için kritik bir faktör olduğunu vurgulayarak, bu alanda eğitim ve farkındalık artırma çabalarının önemini vurgulamaktadır.

Özay vd'nin (2020) yaptığı çalışmada, iş sağlığı ve güvenliği risk faktörlerinin belirlenmesi ve ortadan kaldırılması yönünde yapılan çalışmaların önemi vurgulanmıştır. Ancak Öz'ün (2009) araştırmasına göre, öğrenciler İSG uygulamaları kapsamında okulda yeterli güvenlik önlemi alınmadığını düşünse de, öğretmenler ve arkadaşları sayesinde okulu güvenli bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu çelişkili algı, okul müdürlerinin İSG uygulamalarında belirgin bir sorumluluk taşıdığı ve bu konuda öğrencilerin algısını etkileyebilecek faktörleri göstermektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, okul müdürlerinin bu uygulamalarda üstlendikleri sorumluluk karşısında belirgin bir baskı hissettikleri veya tedirginlik yaşadıkları görülmüştür. Bu durum, öğrencilerin okulu güvenli bir ortam olarak algılamaları için daha fazla çaba sarf etmeleri gerektiğini işaret etmektedir. Okul müdürlerinin İSG uygulamalarındaki odaklarının, özellikle okul içi düzenlemeler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sonuçlar, okullardaki iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının sadece fiziksel düzenlemelerle sınırlı olmamakla birlikte, aynı zamanda öğrenci algısı, farkındalığı ve güven duygusunu da içermesi gerektiğini göstermektedir. İSG politikalarının başarıyla uygulanabilmesi için, okul yönetimlerinin öğrenci perspektifini anlamaya ve bu doğrultuda gerekli önlemleri almaya odaklanmaları önemlidir.

Tekin vd.'nin (2021) çalışması, iş güvenliği kültürünün okullar için taşıdığı önemi vurgulayarak, İSG eğitimlerinin okul çalışanları ve öğrenciler üzerinde olumlu bir etki yarattığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, İSG kültürünün oluşturulmasının, okulun genel refahını artırmanın yanı sıra, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı sağlamak açısından kritik bir rol oynadığını göstermektedir. İlk olarak, İSG eğitimleri, okul çalışanlarına ve öğrencilere iş yerindeki potansiyel riskleri anlama ve bu risklere karşı nasıl korunacaklarını öğrenme fırsatı tanır. Bu eğitimler, bilgi düzeyini artırarak çalışanların ve öğrencilerin güvenlik konusundaki farkındalıklarını güçlendirir. Bu, her bireyin günlük iş ve öğrenme faaliyetlerini daha güvenli bir şekilde gerçekleştirmelerine olanak sağlar. İSG kültürünün oluşturulması, okul topluluğunun genel refahını artırabilir. Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı, çalışanların ve öğrencilerin ruhsal ve fiziksel sağlığını olumlu yönde etkileyebilir. Bu durum, okulun genel atmosferini iyileştirerek motivasyonu artırabilir ve öğrenme ortamını olumlu bir şekilde etkileyebilir. Ayrıca, İSG kültürü oluşturmak, okulun topluluk içindeki güvenilirliğini artırabilir. Veliler, çocuklarının güvenli bir ortamda eğitim aldığından emin olmak isterler. İSG kültürü, velilere okulun bu konuda ne kadar ciddi olduğunu göstererek, okulun itibarını yükseltebilir ve toplumda olumlu bir etki bırakabilir.

Taşdemir ve Gür (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırma, Iğdır ilinde görevli sınıf öğretmenlerinin İSG öz yeterlik araştırma sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin İSG öz yeterlilik algı seviyeleri ile çalışma durumu ve hizmet süresi değişkenleri arasında istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık olduğu rapor edilmiştir. Ancak, daha önce İSG eğitimi alma değişkeni ile anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuçlar, sınıf öğretmenlerinin İSG öz yeterlik algılarının, çalışma durumu ve hizmet süresi gibi faktörlere bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir. İSG konularında öğretmenlerin bilgi düzeylerinin ve öz yeterlik algılarının artırılması için özellikle deneyim ve çalışma koşullarının dikkate alınması gerekliliğini vurgular.

Yıldırım ve Uğurlu'nun (2022) yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algılarının oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma, bu yüksek algının okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çeşitli önlemlerin ve tedbirlerin alındığını gösterdiğini ortaya koymaktadır. Araştırma bulgularına göre, okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılan çalışmaların etkili olduğu, yönetsel önlemler ve tedbirlerin alındığı belirtilmektedir. Ayrıca, yaşanan sorunların tespit

edilerek çözüme kavuşturulduğu, iş sağlığı ve güvenliği konularında yöneticiler ve çalışanlar arasında iş birliği ve etkili iletişimin sağlandığı ifade edilmektedir. İSG kriterlerine uyulduğu, düzenli eğitimlerin belirli bir plan ve program doğrultusunda düzenlendiği ve bu süreçte iş sağlığı ve güvenliği konularında farkındalığın arttığı vurgulanmaktadır. Bu sonuçlar, okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilincin ve farkındalığın yüksek olduğunu göstererek, kurumların bu konuda etkili önlemler alarak güvenli bir öğrenme ortamı sağlamak için çaba sarf ettiklerini göstermektedir. Bu tür pozitif bulgular, İSG uygulamalarının başarılı bir şekilde yürütüldüğünü ve öğretmenlerin bu konuda aktif bir rol üstlendiğini göstermek açısından önemlidir.

5. SONUÇ

İSG, iş yerlerindeki potansiyel tehlikeleri belirleme, bu tehlikeleri ortadan kaldırmak veya en aza indirmek, çalışanlara uygun eğitim ve bilgilendirmeyi sağlama, güvenli çalışma koşullarını oluşturma ve ilgili mevzuatlara uygun bir iş ortamının sürdürülmesi gibi konuları içerir. Bu disiplin, işverenin, işçinin ve diğer ilgili tarafların birlikte sorumluluk taşıdığı bir alanı kapsar. İSG, hem fiziksel hem de psikososyal sağlık risklerini ele alır ve çalışma ortamının genel güvenliğini sağlamak için çeşitli önlemleri içerir. İSG uygulamaları, kazaların önlenmesi, meslek hastalıklarının azaltılması ve çalışanların sağlıklı bir şekilde çalışmasını destekleyerek iş yerlerinde sürdürülebilir ve güvenli bir ortam oluşturmayı amaçlar. Bu kapsamda, İSG, yasal düzenlemeler, standartlar ve en iyi uygulamalar gibi kaynakları kullanarak iş yerlerindeki sağlık ve güvenlik standartlarını belirler ve bu standartların uygulanmasını sağlamak için çeşitli önlemleri içerir.

Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) bilinci, öğrenciler, öğretmenler, idari personel ve diğer çalışanların güvenliğini ve sağlığını korumak adına kritik bir öneme sahiptir. Bu bilinç, okul ortamlarında meydana gelebilecek potansiyel riskleri azaltmak, iş kazalarını önlemek ve sağlıklı bir öğrenme/work alanı oluşturmak için temel bir dayanaktır. İSG bilinci, öncelikle bireylerin günlük faaliyetlerini gerçekleştirirken karşılaşılabilecekleri olası tehlikeleri tanımalarını sağlar. Öğrencilerin ve personelin, sınıflarda, laboratuvarlarda, spor alanlarında veya diğer okul tesislerinde karşılaşılabilecekleri risklere karşı bilinçli olmaları, güvenli davranışları benimsemeleri ve olası sorunlara hızlı ve etkili bir şekilde müdahale etmeleri gerekmektedir. Ayrıca, İSG bilinci, okul yöneticileri ve personeli arasında işbirliğini teşvik eder. İSG politikalarının oluşturulması, uygulanması ve düzenli olarak gözden geçirilmesi, tüm okul topluluğunun güvenliğini ve sağlığını koruma çabalarını koordine etmek için önemlidir. Bu çerçevede düzenlenen eğitimler, acil durum planları ve İSG denetimleri, okullarda sağlıklı ve güvenli bir çevre oluşturmak adına önemli adımlardır. İSG bilinci aynı zamanda öğrencilere, gelecekteki iş hayatlarında karşılaşılabilecekleri mesleki risklere karşı da hazırlıklı olmalarını sağlar. Bu bilinç, genç bireyleri sorumluluk sahibi, güvenli çalışanlar olarak yetiştirmeye yönelik bir temel oluşturur. Dolayısıyla, okullarda İSG bilincinin güçlendirilmesi, sağlıklı bir öğrenme ve çalışma ortamının sürdürülebilirliği ve toplulukların refahı için kritik bir unsurdur.

Konuyla ilgili yapılan çalışmalar, iş sağlığı ve güvenliği (İSG) konusundaki çeşitli boyutları ve bu alandaki önemli konuları ele almaktadır. Deliönü ve Utlu'nun (2016) araştırması, İSG bilgi eksikliğinin tüm okul topluluğunu etkilediğine dikkat çekerek, bu eksikliğin giderilmesi için tüm çalışanların İSG eğitimi almasının gerekliliğini vurgular. İSG eğitimlerinin sadece öğretmenlere değil, aynı zamanda idari personel, temizlik görevlileri, öğrenciler ve diğer destek birimlerinde çalışan herkesi kapsamının önemini vurgular. Yivli'nin (2018) çalışması, anaokulu öğretmenlerinin İSG konusundaki farkındalıklarını değerlendirerek, risk değerlendirmesi konusundaki eksikliklere dikkat çeker. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun risk değerlendirmesi kavramını bilmemesi ve devlet okullarında bu değerlendirmelerin yapılmaması ilginç bir bulgudur.

Kiliçi'nin (2018) araştırması, İSG eğitimlerinin yeterliliğini ve okullardaki İSG kurullarının fonksiyonel olup olmadığını değerlendirir. Çalışma, İSG eğitimlerinin "kısmen" yeterli olduğunu belirtir ve Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki İSG uzmanlarının sayısının ve yetkinliklerinin artırılması gerekliliğini vurgular. Uzun'un (2019) çalışması, iş sağlığı ve güvenliği bilincinin mesleki ve teknik okullarda önemini vurgular. Çalışma, öğrencilere ve öğretmenlere iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin kritik bir öneme sahip olduğunu gösterir, çünkü bu gruplar genellikle iş yerine daha fazla yaklaşırlar. Tekin vd.'nin (2021) araştırması, İSG kültürünün oluşturulmasının okulun genel refahını artırmanın yanı sıra, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı sağlamak açısından kritik bir rol oynadığını gösterir. Taşdemir ve Gür'ün (2021) çalışması, sınıf öğretmenlerinin İSG öz yeterlik algılarının çalışma durumu ve hizmet süresi gibi faktörlere bağlı olarak değişebileceğini ortaya koyar. İSG konularında öğretmenlerin bilgi düzeylerinin artırılması için deneyim ve çalışma koşullarının dikkate alınması gerektiğini vurgular. Son olarak, Yıldırım ve

Uğurlu'nun (2022) çalışması, öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki algılarının genel olarak yüksek olduğunu ve okullarda bu konuda alınan önlemlerin etkili olduğunu gösterir. Bu pozitif bulgular, İSG uygulamalarının başarılı bir şekilde yürütüldüğünü ve öğretmenlerin bu konuda aktif bir rol üstlendiğini göstererek, kurumların güvenli bir öğrenme ortamı sağlama konusundaki çabalarını ortaya koyar.

İSG konusunda yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular ve önemli noktalar doğrultusunda, okullarda iş sağlığı ve güvenliği konularında etkili uygulamalar ve geliştirmeler için aşağıdaki önerilere dikkat edilebilir:

- Eğitim, sadece bilgi aktarımı değil, aynı zamanda katılımcıların etkileşimde bulunabileceği bir platform olmalıdır. İSG eğitimleri, geleneksel sunum metodlarından ziyade katılımcıların aktif bir şekilde katılım gösterdiği, örnek senaryoların kullanıldığı etkileşimli bir formata dönüştürülmelidir. Bu sayede, öğretmenler, idari personel, temizlik görevlileri ve öğrenciler, gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri durumlarla daha etkili bir şekilde başa çıkma becerilerini geliştirebilirler.
- Okullarda düzenli olarak gerçekleştirilen risk değerlendirmeleri, güvenli bir öğrenme ve çalışma ortamının sürdürülebilirliği için kritik bir öneme sahiptir. Bu değerlendirmeler, potansiyel tehlikelerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve bu tehlikelere karşı alınacak önlemlerin planlanması açısından rehberlik eder. Özellikle anaokullarında, çocukların özel ihtiyaçları göz önüne alınarak yapılan risk değerlendirmeleri, bu yaş grubundaki öğrencilere uygun güvenlik önlemlerini belirlemede önemli bir rol oynar. Oyun alanlarının güvenliği, malzemelerin çocukların yaşına ve yeteneklerine uygunluğu, tehlikeli maddelere erişim gibi konular özenle değerlendirilmelidir. Ayrıca, acil durum senaryoları da çocukların hızlı bir şekilde tahliye edilmesini veya güvenli bir alana geçmelerini içerecek şekilde düşünülmelidir.
- Risk değerlendirmeleri sadece bir kere değil, belirli periyotlarda tekrarlanmalıdır. Okulların yapıları, personel değişiklikleri veya yeni tehditlerin ortaya çıkması gibi durumlar, risk profillerini etkileyebilir. Bu nedenle, düzenli güncellemeler ve revizeler, güvenlik önlemlerinin her zaman en etkili şekilde uygulanmasını sağlar. Bu süreç, okul yöneticilerine, öğretmenlere ve diğer çalışanlara güncel bilgilerle donanmış bir İSG kültürü benimsetme ve sürdürme fırsatı sunar.
- İSG eğitimleri, periyodik olarak gözden geçirilerek güncellenmelidir, çünkü iş dünyası ve okul ortamlarındaki değişikliklere ayak uydurmak önemlidir. Bu süreç, eğitim içeriğini daha etkili, ilgi çekici ve katılımcı hale getirmenin yanı sıra, mevcut yasal düzenlemelere ve güvenlik standartlarına uygunluğun sağlanmasını da içerir. İlk olarak, eğitim içeriği, katılımcıların geri bildirimleri dikkate alınarak revize edilmelidir. Öğrenciler, öğretmenler ve diğer okul çalışanları, eğitim programlarının etkililiği, anlaşılabilirlik düzeyi ve ilgi çekiciliği konusunda değerli görüşler sunabilir. Bu geri bildirimler, eğitim içeriğinin öğrenci ve çalışanların ihtiyaçlarına daha iyi uyarlanmasına yardımcı olabilir. İkinci olarak, eğitim içeriği, mevcut güvenlik standartları, yasal düzenlemeler ve en iyi uygulamalara göre güncellenmelidir. İSG konusundaki bilgi ve yöntemler zamanla evrim geçirebilir, bu nedenle eğitim programları güncel kalmalı ve en son bilgilere dayanmalıdır. Ayrıca, sektördeki değişikliklere veya özel risklere uyum sağlamak için içerik sürekli olarak gözden geçirilmelidir. Üçüncü olarak, eğitim programları, farklı öğrenme stillerini ve tercihlerini dikkate alacak şekilde tasarlanmalıdır. Eğitim materyalleri, interaktif öğrenme araçları, simülasyonlar veya öğrenci odaklı etkileşimleri içerecek şekilde çeşitlendirilmelidir. Böylece, katılımcılar daha iyi anlar, bilgileri pratiğe dökme fırsatına sahip olur ve eğitim sürecini daha etkili bulabilirler.
- Okullardaki İSG kurulları, iş sağlığı ve güvenliği konularında etkin bir şekilde çalışarak okulun genel güvenlik standartlarını sağlamalıdır. Bu kurulların düzenli toplantılar düzenlemesi, okuldaki İSG politikalarını gözden geçirmesi ve alınan tedbirlerin etkinliğini değerlendirmesi önemlidir. Kurullar, öğrenciler, öğretmenler ve diğer personel arasında bir köprü görevi görerek, herkesin güvenli bir ortamda çalışmasını sağlamak için çaba sarf etmelidir. Ayrıca, risk değerlendirmeleri ve acil durum planları gibi pratik konular üzerinde odaklanarak, okuldaki potansiyel tehlikeleri belirlemeli ve bu konularda çözümler üretmelidir.
- Okul müdürleri, İSG konularında liderlik yapmalı ve bu alandaki sorumlulukları üstlenmelidir. İSG kültürünü okul genelinde benimsetmek için çaba göstermeli, çalışanlar arasında farkındalığı artırmalı ve iş sağlığı ve güvenliği konularında öncülük etmelidir. Açık iletişim, okul müdürleri ile diğer çalışanlar arasında güvenin oluşturulmasına katkı sağlar. İSG politikalarının etkili bir şekilde uygulanması için okul müdürleri, çalışanlarla düzenli olarak iletişim kurmalı, geri bildirimleri değerlendirmeli ve gerekirse düzenlemeler yapmalıdır. Ayrıca, İSG konularında eğitim ve farkındalık artırma programları düzenleyerek,

okuldaki herkesin bu konuda bilinçli olmasını sağlamalıdır. İSG kültürünün benimsenmesi, okulun genel güvenliğini artırabilir ve olası risklere karşı daha etkin bir savunma sağlayabilir.

- MEB, okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusundaki politikalarını güçlendirmelidir. Bu, İSG konularında daha etkin bir yönetim ve uygulama sürecini beraberinde getirecektir. MEB, okullara rehberlik ve destek sağlamalı, İSG konularındaki güncellemeleri düzenli olarak iletmeli ve okullardaki İSG uygulamalarını denetlemelidir. Ayrıca, İSG uzmanlarının sayısının artırılması, okullardaki iş sağlığı ve güvenliği konularının daha kapsamlı bir şekilde ele alınmasına olanak tanıyabilir. İSG uzmanları, okullara özel ihtiyaçları değerlendirerek, riskleri belirleme ve önlemler geliştirme konularında rehberlik edebilirler.
- İSG kültürü, sadece fiziksel düzenlemelerle değil, aynı zamanda öğrenci algısı, farkındalığı ve güven duygusuyla sürdürülebilir bir kültür oluşturacak şekilde uygulanmalıdır. İSG politikalarının etkili bir şekilde hayata geçirilmesi, sadece iş yerindeki fiziksel koşulları değil, aynı zamanda okul topluluğunun genel bilinç düzeyini ve güven atmosferini içermelidir. Bu, öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların İSG konularında bilinçli ve duyarlı olmalarını sağlar. Öğrenci ve personel arasında güven duygusunu artırarak, İSG kültürünün kalıcı ve etkili bir şekilde benimsenmesine katkı sağlanabilir. Bu nedenle, İSG politikalarının tasarımı ve uygulanması, sadece teknik düzenlemeleri değil, aynı zamanda topluluk içindeki güven ve bilinç düzeyini artırmaya odaklanmalıdır.

Bu öneriler, okullarda iş sağlığı ve güvenliği konularının daha etkin bir şekilde yönetilmesi ve güvenli bir öğrenme ortamının sağlanması için önemli adımlar olarak düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Alpagut, G. (2013). *6331 Sk'nun çalışanların eğitimi, acil durum, risk değerlendirmesi, tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta mesleki eğitime ilişkin hükümleri ve bu hükümlere yönelik yayımlanan ikincil mevzuat hükümleri*. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayınları.
- Ateş, H. İ., Kırkıncioğlu, M., & Teke, A. (2022). Eğitim sektöründeki engelli çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili karşılaştıkları sorunların incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 12(2), 411-425.
- Baybora, D. (2012). *İş sağlığı ve iş güvenliğine genel bakış, iş sağlığı ve güvenliği*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Birken, İ. (2018). *Anaokulu öğretmenlerinin mesleklerine yönelik iş sağlığı ve güvenliği algılarının değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], FB Enstitüsü, İzmir Ekonomi Üniversitesi.
- Canoğlu, H., Kaçar, E., Abdan, Ş., Aba, E. & Dağ, H. (2023). Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile bir ilkokula yönelik örnek risk analiz çalışmasının incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(25), 307-316.
- Cereci, C., & Çetin, R. B. (2019). İş sağlığı ve güvenliği mevzuatından kaynaklanan sorumluluklarına ilişkin okul müdürü görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 151-162.
- Çiçek, Ö., & Öçal, M. (2017). Türkiye ve Avrupa Birliği'nde iş kazası verilerinin karşılaştırmalı analizi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 616-637.
- Çimen, A., & Çimen, S. (2020). İş sağlığı ve iş güvenliğinin önemi ve Bayburt örnekleme. *Sürdürülebilir Mühendislik Uygulamaları ve Teknolojik Gelişmeler Dergisi*, 3(2), 81-85.
- Delionü, Ö. & Utlu, Z. (2016). High school and equivalent schools in the occupational health and safety occupational health and safety hazards outside<p>Lise ve dengi okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile iş sağlığı ve güvenliği dışındaki tehlikeler. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1514-1531.
- Emerce, A., Şahin, M. S., Telli, N., & Timur, Ş. (2022). Okul yöneticileri ve öğretmen algılarına göre okul güvenliği. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 16, 26-50.
- Erdoğan, E., & Genç, K. G. (2023). İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin temel sorunları. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 57-93.
- Gökçe, A. (2020). İş sağlığı ve güvenliği açısından iş güvenliği kültürünün önemi üzerine bir odak grup çalışması. *Ergonomi*, 3(2), 82-95.

- Güneş, M. N., & Akbaş, E. (2023). Van'da Örneklem Olarak Seçilen İnşaatlarda Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Konusundaki Bilinç Düzeylerinin Araştırılması. *International Journal of Medicine and Occupational Health and Safety Sciences*, 1(1), 53-79.
- Karabal, A. (2021). İş sağlığı ve iş güvenliği. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 1-21.
- Keskin, R., & Çavuş, Ö. H. (2020). İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin sağlık sektöründe güvenlik kültürü üzerindeki etkilerinin analizi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 27(3), 627-644.
- Kılıks, İ., ve Demir, S. (2012). İşverenin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verme yükümlülüğü üzerine bir inceleme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(1), 23-47.
- Kilitçi, Z. (2018). *Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına ilişkin yönetici görüşleri*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], SB Enstitüsü, Uşak Üniversitesi
- Kol, İ. & Özbek, S. (2021). İş sağlığı ve güvenliği eğitim uygulamalarının karşılaştırılması. *Ohs Academy*, 4(1), 1-14.
- Kuru, A, & Kazancı, N. (2023). Okullarda afet tahliye planı hazırlama: kaynaşlı örneği. *Muhakeme Dergisi*, 6(2), 94-104.
- Öz, F. (2019). *Ortaokullarda iş sağlığı ve güvenliği kültürü üzerine sosyolojik bir inceleme: Diyarbakır örneği*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], SB Enstitüsü, Dicle Üniversitesi
- Özay, A. D., Sarı-Çavdar, P., & Tekir, Ö. (2020). *Okul sağlığı uygulamalarının iş sağlığı ve güvenliği açısından değerlendirilmesi*. İzmir Demokrasi Üniversitesi Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi.
- Şener, S., Fandaklı, S., Yağimli, M., & Aslan, T. (2023). Eğitim sektöründe iş sağlığı ve güvenliği. *The Journal of International Scientific Researches*, 8(1), 83-94.
- Taşdemir, C. ve Gür, B. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Öz Yeterliği (İğdır İli Örneği). *International Journal of Advances in Engineering and Pure Sciences*, 33(3), 467-477
- Tekin, A., Tekin, F., Suvaydan, F., Güler, G., & Hafızoğlu, E. (2021). İlkokul Öğrencilerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimi Algısının Değerlendirilmesi. *Soma Meslek Yüksekokulu Teknik Bilimler Dergisi*, 2(32), 9-18.
- Tıdjanı, O. (2022). Okullarda iş sağlığı ve güvenliğinin önemi. *TAS Journal*, 2(2), 01-07.
- Topgül, S., & Alan, Ç. (2017). Öğrencilerin iş güvenliği ve iş güvenliği eğitimi algısının değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 587-598.
- Turhan, M. (2023). *Okul müdürlerinin rol ve sorumluluklarıyla seçim ve yetiştirilmesi sürecinin değerlendirilmesi*, [Yüksek Lisans Tezi], SB Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi.
- Türüdü, N. O. (2023). *Öğretmenlerin iş güvenliği kültürü ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişki*, [Yüksek Lisans Tezi], SB Enstitüsü, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Uçan, G., Yılmaz, E., Uyar, C., & Ürek, N. N. (2023). Okullarda iş güvenliğine yönelik öğretmen görüşleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(8), 1340-1358.
- Uğuz, Ş. & Tekindal, M. (2021). Nitel araştırmalarda anlatı araştırmasının tanımı, kapsamı ve süreci. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 21(1), 85-124.
- Ulu, Ö. G. M., & Arısoy, Ö. G. B. (2024). İş sağlığı ve güvenliği açısından özel politika gerektiren çalışanların değerlendirilmesi. *Journal of Health and Social Welfare Research*, 4(1), 113-125.
- Uzun, S. (2019). *Mesleki ve teknik okullarda iş sağlığı ve güvenliği bilinci*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], LE Enstitüsü, Tarsus Üniversitesi.
- Yıldırım, M. ve Uğurlu, C. T. (2022). Okullarda iş sağlığı ve güvenliği: açımlayıcı karma yöntem, *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 109-135.
- Yivli, İ. (2018). *İstanbul Zeytinburnu ve Fatih ilçelerindeki anaokullarında çalışan öğretmenlerde, iş sağlığı ve güvenliği alanında farkındalık oluşturma uygulamaları*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], SB Enstitüsü, Üsküdar Üniversitesi.